

**Základní škola a Mateřská škola Větrkovice, okres Opava,
příspěvková organizace**

Školní program proti šikanování

Seznam použitých zkratek – MPP (Minimální preventivní program).

Program proti šikanování slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupráci poskytujícího prostředí ve škole. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí postupy řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy. Tento program je nedílnou součástí Minimálního preventivního programu školy a Školní preventivní strategie.

Školní program proti šikanování je sestaven na základě Metodického pokynu k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j. 22294/2013-1.

Školní program proti šikanování má 15 hlavních součástí:

1. Pojem šikana, zmapování situace – analýza;
2. Motivování pedagogů pro změnu;
3. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů;
4. Užší realizační tým (školní tým);
5. Společný postup při řešení šikanování;
6. Primární prevence v třídních hodinách;
7. Primární prevence ve výuce - zapracována do jednotlivých vyučovacích předmětů;
8. Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování;
9. Ochranný režim (školní řád, účinné dohledy učitelů);
10. Spolupráce s rodiči;
11. Školní poradenské služby;
12. Spolupráce se specializovanými zařízeními;
13. Vztahy se školami v okolí;
14. Evaluace;
15. Závěrečné informace;

1. CHARAKTERISTIKA POJMU ŠIKANA

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nedovedou bránit.

Verbální šikana:

- slovní útoky v podobě nadávek
- pomluvy
- ponižování
- vyhrožování
- kyberšikana – útoky formou sms, e-mailů, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.

Fyzická šikana:

- fyzické útoky v podobě bití
- ničení a poškozování věcí oběti
- vydírání
- krádeže
- sexuální obtěžování až zneužívání

Kombinovaná šikana

- kombinace verbální a fyzické šikany – násilné a manipulativní chování či příkazy

Podstatnou vlastností šikany je **skrytost**. Ta je dána tím, že často odhalení, zejména pokročilé šikany, brání z rozličných důvodů a pohnutek všichni účastníci vyšetřování včetně oběti. Z tohoto důvodu je důležité umět rozpoznat přímé a nepřímé signály šikany. Při vlastní diagnostice šikany je třeba zkoumat tento fenomén ze tří praktických pohledů:

- jako nemocné chování
- závislost
- poruchy vztahů ve skupině.

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit. (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpůsobovací konflikty nejsou vzácností.)

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet.
- Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, pošťuchování, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Stádia šikanování:

1. Zárodečná forma: potenciálně přítomná v každém kolektivu, projevuje se vyčleňováním některých jedinců na okraj skupiny – většinou slovní projevy, fyzické ústrky, neoblíbenost, ostatní postiženého odmítají, pomlouvají, je terčem vtipů.
2. Přitvrzování projevů: výhrůžky, nadávky, fyzické útoky, zatím jen od agresora (ů).
3. Vytvoření jádra, uskupení kolem agresora, pokud nezasáhne někdo zvenčí, znamená to začátek systematické šikany.
4. Většina skupiny přijímá normy agresorů, přidávají se i mírní a slušní žáci (i ve fyzickém násilí).
5. Dokonalá šikana = totalita, ztráta zbytků zábran, brutalita se stává normou pro celou skupinu.

1. ZMAPOVÁNÍ SITUACE – ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU

V letošním roce jsou v naší škole 2 spojené třídy s 28 žáky. V jedné třídě je 13 žáků z 1. a 2. ročníku, v druhé třídě je 15 žáků 3. a 4. ročníku. Jelikož jsme škola s malým počtem žáků i pedagogických pracovníků, je kontakt mezi pedagogy a žáky velmi blízký a intenzivní. Vzájemné vztahy ve škole ovlivňují klima a působí preventivně vzniku nežádoucího chování. Zřejmě i z tohoto důvodu nebyla dosud nutnost řešit závažnější případy rizikového chování žáků. Přesto jsme si vědomi rizik spojených s dynamikou skupiny, sociálními sítěmi i jiných vlivů, které mohou negativně ovlivňovat postoje a chování žáků. Proto se primární prevence v naší škole zaměřuje na všechny formy rizikového chování (adekvátně věku žáků) a v případě zjištění výskytu určitého nevhodného chování by se s žáky intenzivněji pracovalo.

Mapování situace probíhá formou:

- **Plnění trvalých úkolů všech pedagogických pracovníků školy** (sledování absence žáků, sledování změn v chování žáků, ve školních výsledcích, pozorování vztahů a komunikace mezi žáky, pravidelnými poradami mezi pedagogy, informace od pedagogů (zjištění pedagogů), třídnické hodiny
- **Dotazníky pro žáky**
- **Rozbor dění ve třídě, škole**
- **Spoluprací s rodiči žáků** – třídní schůzky, pravidelná jednání s rodiči – osobní kontakt (při vyzvedávání dětí ze školní družiny), prostřednictvím žákovské knížky, deníčků, dotazováním rodičů, zjišťováním spokojeností jejich dětí, informace od rodičů
- **Informace od žáků**
 - **Schránka důvěry** – krabička sovička
 - **Ranní a odpolední hodnotící kroužek ve školní družině** – Co se ti dnes podařilo, z čeho jsi smutný, na co se těšíš, vyhodnocení nejšíkovnějšího žáka školní družiny, třídy, vyhodnocení žáků ve sklenicích s postavami (kladná postavička – lvíček Simba, záporná postavička lev Skar)
- **Individuální pohovory s žáky**
- **Práce v kruhu**
- **Preventivní odpoledne**
- **Malování, hry**

2. MOTIVOVÁNÍ PEDAGOGŮ PRO ZMĚNU

Cílem je získat motivovaný pedagogický sbor, který se vyznačuje tím, že učitelé:

- Jsou ztotožnění s cíli a vizemi organizace, dokáží přijmout pravidla spolupráce a řídit se jimi, dokáží se respektovat
- Spolupracují na úkolech a společných cílech
- Přijímají spoluzodpovědnost, přinášejí nápady a podílejí se na jejich realizaci
- Řeší problémové situace, dokáží se dohodnout, neodsouvají řešení nepříjemných situací
- Jsou ochotni otevřeně komunikovat
- Sdílejí své zkušenosti s ostatními pedagogy
- Dokáží ocenit a podpořit druhé

3. SPOLEČNÉ VZDĚLÁVÁNÍ A SUPERVIZE VŠECH PEDAGOGŮ

Cílem vzdělávání pedagogů je praktické zvládnutí metod první pomoci, orientace ve strategiích prevence. Dále pak praktické seznámení s diagnostikou a léčbou skupiny v počátečním stádiu onemocnění šikanou. Hlavním cílem je odborná podpora, zavádění speciálního programu proti šikanování, individuální a skupinová konzultace případu i metodických problémů.

- metodická pomoc a vzdělávání pedagogů v této oblasti
- příprava projektů s náměty prevence
- dostupnost odborné literatury a odborných časopisů

4. UŽŠÍ REALIZAČNÍ TÝM

Užší realizační tým je hlavním článkem řízení činností souvisejících se zaváděním a ověřováním programu. Podporuje efektivní komunikaci mezi všemi pedagogy. Vytváření podmínky pedagogické práce příznivé pro budování ochrany dětí před šikanováním.

- Za realizaci primární prevence ve škole zodpovídá ředitelka školy.
- Koordinátorem prevence ve škole je školní metodik prevence.
- Na realizaci prevence se podílejí všichni pracovníci školy, tzn. i ostatní pedagogové a zaměstnanci školy.

Jelikož jsou pedagogové na základní škole v neustálém kontaktu (výhoda menších škol), sdělování informací, mapování situace ve třídě, škole je jejich každodenním „rituálem“. Informace o žácích si sdělují pravidelně, vzniklé situace řeší společně, po vzájemné domluvě.

5. SPOLEČNÝ POSTUP PŘI ŘEŠENÍ ŠIKANOVÁNÍ

Jedná se o preventivní opatření školy směřující k minimalizaci rizika výskytu šikany. Škola však musí být připravena i na situaci, kdy se přes všechna opatření šikana objeví.

- Pro volbu způsobu šetření a řešení šikany je zásadní vyhodnocení závažnosti situace.
- Po vyhodnocení závažnosti situace a dále v průběhu celého šetření škola musí zvažovat, zda je sama kompetentní šikany šetřit a řešit nebo zdali požádá o pomoc zvenčí.
- Pedagogové, především školní metodik prevence, by měli zvládnout počáteční šikany, tj. první, druhé a někdy i třetí stadium, kdy ještě nalezneme vhodné svědky a žáky ochotné spolupracovat na změně, a kdy ještě ubližování slabším není řízeno jádrem agresorů.
- V případě potřeby se škola obrací na externí odborníky.
- Při vyšetřování a řešení pokročilých šikan se škola obrátí na externí odborníky na šikany, kteří jsou vybaveni pro řešení třetího, ale i čtvrtého a pátého stadia.
- Při řešení by měl být kladen akcent na to, že žák, který je obětí šikany, není jejím viníkem a neměl být důsledky řešení znevýhodněn. Je důležité se samotným žákem probrat, co škola může udělat pro to, aby se zase cítil bezpečně.
- Po celou dobu řešení škola zajišťuje ochranu informací a informátorů, jasně vyjadřuje negativní postoj k násilí a ukazuje, že je toto téma považováno za vážné.
- Součástí řešení pak musí být vždy nastavení ozdravných mechanismů pro všechny, kteří se šikany účastnili, a dále pro celou skupinu (třídu). Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina).
- Doporučuje se dále pracovat s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany. V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v PPP, středisku výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Při řešení by se škola měla vyvarovat těchto nevhodných postupů:

- přehlížení, bagatelizací agresivního nebo násilného chování
- odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí“
- nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali
- vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany společně
- nedostatečného vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu
- emotivního řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně)
- agresivního řešení problému (např. násilím)

- příliš autoritativního řešení (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání
- řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace útočníka)
- automatického obviňování oběti (sekundární viktimizace)
- vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany

Nápravná opatření

Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů tato nápravná opatření:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy; podmíněné vyloučení a vyloučení ze školy - nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku)
- realizace individuálního výchovného plánu agresora
- snížení známky z chování
- převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek)
- vyloučení ze školy při mimořádně závažné šikaně a opakované šikaně po rozhodnutí výchovné komise – nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku.
- Při vyloučení žáka se musí postupovat v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 500/2004 Sb.

Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči

Škola informuje rodiče o programu proti šikanování.

Když rodiče přijdou žádat o pomoc ohledně šikany svého dítěte – nereaguje pedagog obranně a nedůvěřivě. Nevyjadřuje pochybnosti, nechápe prosbu rodičů jako stížnost. Nezlehčuje situaci tvrzením, že jejich dítě provokovalo, nebo že se jednalo jenom o škádlení atd.

Je nutné rodiče v klidu vyslechnout, nechat vymluvit, nepoučovat, aktivně naslouchat. Je potřeba se umět doptat na důležité informace. Podezření nebo tvrzení rodičů, že je jejich dítě šikanováno, se nesmí nikdy podcenit a je potřeba účinně a bezpečně situaci prošetřit.

Rozhovor s rodiči oběti probíhá individuálně. U počáteční šikany, která se dá vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních. Někdy je užitečné připravit rodiče oběti i na třídní schůzku, kde bude podána informace o řešení šikany.

Vážnou chybou je neinformování rodičů o řešení šikany.

Ve všech případech je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila. U počáteční šikany zpravidla stačí podat informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou. Vždy je důležité, aby byl na schůzce přítomný školní metodik prevence (případně i externí odborník).

Šikana zaměřená na učitele:

- Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků nesmí být považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám.
- Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.
- Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele.
- Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.
- Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči sobě.

Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele

Pro prevenci šikany zaměřené na učitele platí doporučení pro vytváření a udržování bezpečné školy.

- Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
- Při podezření své osoby nebo kolegy oznámí tuto situaci vedení školy.
- Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování, vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, vyhýbá se konfrontačnímu tónu.
- Pedagog posiluje zapojení žáků do výuky, dává jim na výběr, činí úkoly a výuku pro žáky zajímavými, propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků; jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout.
- Očekává úspěch u všech žáků a podporuje je, dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře, staví na silných stránkách žáků.
- Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost.
- Všimá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.
- Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.

Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele

Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Škola podporuje své pedagogy, zajistí jejich bezpečí a řeší vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.

- Je zapotřebí zajistit bezpečí pro ohroženého pedagoga - pokud není toto zajištěno školou, pedagog odejde ze třídy, přivolá si pomoc a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.
- Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkostí, zvýšená citlivost, nechut' k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.
- Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě.
- V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

Základní postup v řešení šikany

Školní metodik prevence, na základě domluvy s ostatními pedagogy, rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu. V případě, že jde o počáteční šikanu, kterou zvládne škola sama, školní metodik prevence postupuje podle scénáře určeného pro tento typ šikanování. Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky z venku, zejména z PPP, SVP. Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany, ale i základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti.

Postup vyšetřující osoby, má-li podezření na šikanu

- Konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy.
- Co nejdříve oznámit své podezření vedení školy, výchovnému poradci, školnímu metodikovi prevence – konzultovat další postup.
- Mezi čtyřma očima vyslechnout více nezaujatých svědků, popřípadě konfrontovat svědky mezi sebou.
- Důležité získat odpovědi na následující otázky: Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí? Kdo je agresorem, kolik agresorů je? Kdo z nich je iniciátorem, aktivním účastníkem a kdo je obětí i agresorem? Co, kdy, kde a jak dělali agresori obětem? K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo? Jak dlouho šikana trvá?
- Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých projevů šikany. Poprosit je o pomoc.
- Vyslechnout oběť – citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací.
- Zajistit ochranu oběti šikany.
- Teprve nyní vyslechnout agresory, případně konfrontovat agresory mezi sebou. (Nikdy nekonfrontovat oběti a agresory. Vytipovat nejslabší článek, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování.)
- Požádat vedení školy o svolání výchovné komise - ta na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti. Výchovná komise se usnese na dalším postupu vůči obětem i agresorům i třídě jako celku. Výchovná komise navrhne výchovná opatření.
- Individuálně pozvat rodiče agresorů. Seznámit je se situací, sdělit navrhovaná opatření. Pokud odmítají, zvážit oznámení.
- Individuálně pozvat rodiče obětí šikany. Seznámit je situací, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik,...)
- Rozebrat situaci ve třídě (vynechat citlivé detaily).
- Třidu i nadále pozorně sledovat, pracovat s ní.

6. PRIMÁRNÍ PREVENCE V TŘÍDNÍCH HODINÁCH

Další nezbytnou podmínkou prevence šikanování je systematická práce se třídou. V podstatě jde o práci třídních učitelů se skupinovou dynamikou třídy. Je nutné, aby třídní učitel podporoval růst pozitivních vztahů ve skupině.

Součástí třídnických hodin bývá diskuse, hledání odpovědí na otázky, sebehodnocení, kooperační hry, tvořivé hry, přehrávání situací, povídání si o zážitcích, čtení pohádek s výchovným charakterem apod. Třídnické hodiny mají, na naší základní škole, především preventivní charakter.

7. PRIMÁRNÍ PREVENCE VE VÝUCE

Téma prevence šikany je zapracováno do školního vzdělávacího programu. K tomuto účelu jsou využity předměty, které se přímo vztahují k prevenci rizikového chování žáků (prvouka, přírodověda). Částečně se prevence šikany objevuje v předmětech jako je český jazyk, tělesná výchova, výtvarná výchova. Vhodné je také využití projektového vyučování (viz MPP).

8. PRIMÁRNÍ PREVENCE VE ŠKOLNÍCH I MIMOŠKOLNÍCH PROGRAMECH

Je samozřejmé, že speciální program se nemůže odehrávat pouze ve třídách, ale měl by se stát přirozenou součástí života dětí v celé škole a ve všech činnostech, které škola pořádá a zodpovídá za ně. Do školního života zahrnujeme dění, které přesahuje rámec oficiální činnosti třídy – jsou to například přestávky, družina, školní jídelna, mimoškolní aktivity. Prevence v mimoškolních aktivitách je podrobně uvedena v MPP.

9. OCHRANNÝ REŽIM (ŠKOLNÍ ŘÁD, ÚČINNÉ DOHLEDY UČITELŮ)

Účinný ochranný režim před šikanováním má celoškolní působnost. V obecné rovině do něj patří zejména dvě základní věci – školní řád (vnitřní řád školní družiny) a dozory učitelů.

Ve školním řádu je prevence šikany obsažena v bodu III. – Podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí.

Důležitým bodem prevence šikany jsou pedagogické dozory ve všech prostorách školy (chodby, šatny, jídelna, školní hřiště) v době mimo vyučovací hodiny a kontrola rizikových míst. Dozory vykonávají pedagogičtí pracovníci, kněz či katecheta, vyučující daných kroužků. Žáci se v prostorách školy nepohybují samostatně, dozor učitel vždy předává následujícímu učiteli, vedoucímu kroužku, knězi či katechetce. Učitelský dozor nastupuje v 7:50 po ukončení ranní družiny, jak je stanoveno ve školním řádu, žáci jsou povinni dozor vždy uposlechnout.

10. SPOLUPRÁCE S RODIČI

Informace rodičům poskytujeme formou třídních schůzek, pravidelného jednání s rodiči – osobní kontakt (při vyzvedávání dětí ze školní družiny), prostřednictvím žákovské knížky, deníčků, internetových stránek, informačních tabulí (před školou, obecním úřadem) apod.

Rodiče žáků se doporučujeme upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechut' jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo).
- Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach.
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčitě bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

11. ŠKOLNÍ PORADENSKÉ SLUŽBY

Prevenci šikany zajišťuje školní metodik prevence ve spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky. Školní tým poskytuje poradenské služby – individuální, skupinové, jenž jsou směřovány k žákům i rodičům žáků.

12. SPOLUPRÁCE SE SPECIALIZOVANÝMI ZAŘÍZENÍMI

Specializovaná zařízení, která mohou se školou spolupracovat, jsou zmíněna v přílohách MPP. Snahou školy je funkční spolupráce s těmito zařízeními, proto organizujeme setkání se zástupci jednotlivých zařízení – např. pravidelná setkání se sociální kurátorkou, městskou policií Vítkov (viz MPP). Cílem setkání je vzájemná spolupráce a preventivní působení na žáky nejen v oblasti šikany.

13. VZTAHY SE ŠKOLAMI V OKOLÍ

Nejvyšší míra spolupráce probíhá se Základní školou a Mateřskou školou v Březové. Spolupráce probíhá také se základními školami Vítkov, Žimrovice, Heřmanice, Skřipov. Mimo jiné spolupracujeme také se SVC ve Vítkově (Den bez úrazů, kroužek keramiky) i ZUŠ ve Vítkově (kroužek - hra na zobcovou flétnu aj.).

14. EVALUACE

Zhodnocení školního programu proti šikanování probíhá v rámci pololetního a závěrečného hodnocení současně se zhodnocením MPP. Hodnocení bude probíhat formou individuálních rozhovorů, dotazníků, pozorovací metodou. Na základě hodnocení se rozhodneme, jaké programy či aktivity budou i nadále realizovány.

15. ZÁVĚREČNÉ INFORMACE

	Datum	Podpis ředitele/ředitelky školy
Seznámení ředitele/ředitelky školy		
Seznámení pedagogického sboru školy		

Mgr. Michaela Nováková, školní metodička prevence